

VĚTŠINOVÉ VOLEBNÍ SYSTEMY

POL 485 10.11.2015 Roman Chytilék

Většinové volební systémy

- **Všechny mandáty na úrovni volebního obvodu jsou přiděleny jedné kandidátce**
- Jednomandátové nebo vícemandátové volební obvody
- **Systém prvního v cíli**
- **Dvojkolové (vícekolové) hlasování**
- **Alternativní hlasování**
- **Bordovo hlasování**
- **Doplňkové hlasování**
- **Stranické blokové hlasování**
- **Schvalování, odmítání**
- **Méně obvyklá pravidla (sociální volba)**

System prvního v cíli (FPTP)

Alias „system relativní většiny“ (single member plurality)

1.jednokolová volba 2.jednoho kandidáta 3.v jednomandátovém obvodě, 4.vítězí kandidát s největším počtem hlasů.

Rozšířen v cca 65 zemích světa (mj. USA, GB, Kanada, Indie, dříve Nový Zéland)

Účinky FPTP (Reilly, Reynolds)

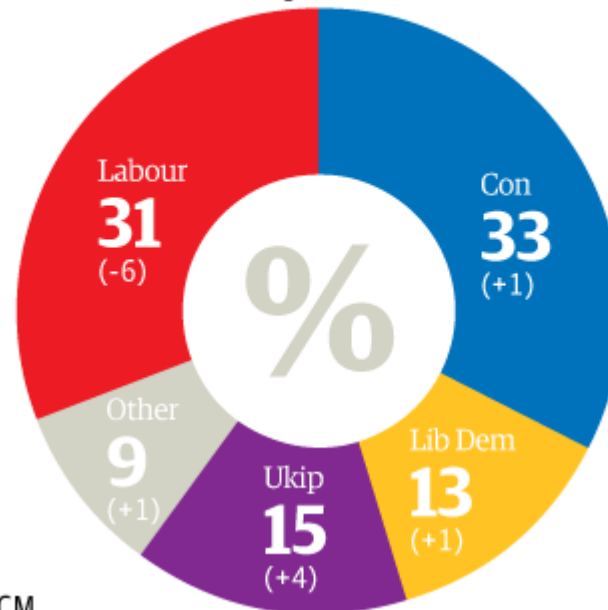
- Jasná volba mezi dvěma vládními alternativami
- Ztížení přístupu třetích stran do systému
- Produkce jednobarevných většinových vlád a sdružené opozice
- Podporuje souborné, teritoriálně i funkcionálně rozprostřené strany
- Redukce zastoupení stran z okrajů politického spektra
- Zvláštní vztah mezi poslancem a voliči ve volebním obvodu
- Šance na zvolení po nezávislé kandidáty
- Podreprezentace menších stran (malé strany x strany odolávajících menšin)
- Kandidáty politici se šancí oslovit většinu voličů
- Snížení zastoupení žen
- Podpora stran na klanovém či etnickém principu
- Zvýšený význam „regionálních lén“ (*regional fiefdoms*)
- Velké množství hlasů není převedeno na mandáty
- Otevřenost manipulacím s hranicemi volebních obvodů (*gerrymandering*)

Velká Británie

V letech 1945-70 vzorový příklad, pak začíná docházet k oslabování typického vzorce (fragmentace opozice, třetí strany, více než dvojstranické matrice na úrovni obvodů, po roce 2010 koaliční vláda), někteří politologové (Dunleavy, Margetts) dokonce začínají tvrdit, že Británie již je **na výstupu** systémem, **fungujícím na principu poměrného zastoupení** (i v souvislosti s volebními systémy na dalších úrovních vlády).

State of the parties

Change on last Guardian/ICM poll

SOURCE: ICM

Kanada

- Hlavní výjimka, nenaplnuje většinu charakteristik.
- Po volbách 2006 označena Shugartem za **defektní westminsterský systém**, neboť přepočítání hlasů na mandáty již poněkoličatě nevygeneroval akceschopnou většinu (opakovalo se 2008)
- Část kanadské politologie zdůrazňuje, že volební systém prvního v cíli podporuje strany s anti-národním apelem a de facto zvyšuje polarizaci (úvahy o reformě, oslabilo se po volbách r. 2011).

The Horse Race

Global News / Ipsos Reid ©

Indie

- Speciální situace- volební systém má bezpochyby reduktivní účinek, přesto není schopný redukovat stranický formát na méně než 20-30 subjektů (problém **linkage**- G. Cox)
- Častá situace, kdy v jednotlivých volebních obvodech kandiduje některá z velkých stran (INC, BJP) a proti ní regionální strany
- Volební systém dlouho podporoval systém predominantní strany (fragmentovaná opozice)

„Strategické hlasování“

- Volba jiné alternativy, než té s nejvyšším užitkem ze zvolení
- Duverger: opuštění beznadějných kandidátů
- Postupně komplikovanější: *seat vs. portfolio* maximizing (rozšíření na další VS)

Dvojkolové hlasování

- Základním kritérii pro určení efektů **pravidla pro hlasování ve druhém kole (konání, podmínky postupu do něj)**

Některé země (Kostarika- prezident 40%, Mongolsko- parlament 25%) nevyžadují pro ukončení voleb v 1.kole nadpoloviční většinu, nýbrž pouze „kvalifikovaný nejvyšší počet“.

Taagepera-Shugart: „pravidlo dvojitého komplementu“ (pro určení ne/konání druhého kola): $2(v1-50) > v2-50$,

Dvojkolové hlasování bývá výjimečně využíváno i vícemandátových obvodech (Mali).

Sartoriho kontinuum dvojkolového hlasování

- Podle Giovanni Sartoriho je z hlediska efektů vzhledem ke stranickému systému bariéra pro postup do druhého kola. Podle Sartoriho lze **efekty** pomocí vhodného nastavení bariér pro postup do druhého kola **cíleně generovat** (např. i ve smyslu eliminace konkrétních stranických alternativ, např. extrémních stran).
- Uzavřené druhé kolo
- Polootevřené druhé kolo
- Otevřené druhé kolo („románský systém“)
- Problémem je zatím malá možnost Sartoriho hypotézy empiricky testovat (s výjimkou francouzského polootevřeného druhého kola).

Defektní fungování dvojkolového hlasování- Ukrajina 1994 vs. dvojkolové hlasování se silnými pobídkami- Mali

- Neprojevilo se základní rys dvojkolového hlasování- výměna podpory mezi kandidáty, byla zvolena řada (cca 1/3) lokalistických nezávislých kandidátů, volební systém nijak nenapomohl strukturaci stranického spektra (po roce 1994 smíšený volební systém)

Alternativní hlasování

- Z hlediska efektů na stranický systém je podstatné, zda je alternativní hlasování dobrovolné anebo nedobrovolné.
- Mělo by eliminovat extrémní strany a kandidáty (projevilo se v Austrálii v případě strany *One Nation*)
- U nepovinného hlasování občas strany vydávají pokyn nepodporovat další kandidáty („**paradox**“ **alternativního hlasování**: obvykle využíván v zemích se silnou pozicí politických stran, resp. silnou loajalitou voličů)
- V letech 1964-73 se využívalo alternativní hlasování v Papui-Nové Guineji, mělo v procesu opakování voleb centripetální účinky.
- Austrálie, Fidži, od r. 2006 opět Papua-Nová Guinea.

Fidžijský hlasovací lístek

You may vote in one of two ways

Do NOT do both

EITHER

By placing a single tick in one and only one of these boxes to indicate which party's or candidate's preference you wish to adopt as your vote

	or		or		or	
NFP		MV		SVT		DNT
	or		or		or	
FAP		FLP		SDL		NLUP
	or		or		or	
GHP		NVTLP		GVP		POTT
	or		or		or	
UGP		VLV		AIM		LFR

OR

Number the boxes from 1 to 8 in the squares next to the symbols of each of the candidates in your order of preference

In this case number ~~every~~ box to make your vote count

Bijend Prasad RAM		
Iliesa Naituku SAUSAUWAI		
Berenado VUNIBOBO		
Romanu NACEVA		
Lanieta Speight NAQASIMA		
Joeli KALOU		
Solomoni NAIVALU		
Jiuta WAKOLO		

Alternativní hlasování a jeho strategické efekty v mezistranické dimenzi (Sharman-Sayers-Miragliotta 2002)

Druh strategické interakce	Typičtí aktéři	Charakteristika
Udržování spojení	Malá a velká strana	Bilaterální interakce, pravidelná reciproční preferenční výměna dvou ideologicky blízkých stran
Nepřátelství	Malá a velká strana	Unilaterální interakce, malá strana v rámci preferenční výměny trestá velkou tím, že podporuje jejího konkurenta
Ovlivňování <i>policy</i>	Malá a velká strana	Bilaterální vyjednávání o podobě konkrétní politiky
Trest	Malá strana a vybraní kandidáti v určitých obvodech	Unilaterální interakce, cílem nezvolení konkrétních kandidátů
Zájmová skupina	Zájmová skupina a konkrétní kandidáti	Unilaterální interakce, cílem zvolení konkrétních kandidátů
Ideologická příbuznost	Malá a malá strana	Bilaterální výměna preferencí ideologicky blízkých malých stran
Vyloučení	Všechny strany vs. jedna	Multilaterální interakce, dohoda o vyloučení konkrétního stranickopolitického aktéra
Nepřímé spojení	Velká a malá strana	Unilaterální či bilaterální interakce- podpora malé strany velkou stranou ve snaze získat druhou preferenci
Strategické neusměrnění	Malá strana	Malá strana záměrně nevydává svým voličům instrukce ohledně dalších preferencí
Výměna preferencí mezi volebními arénami	Malé a velké strany	Bilaterální interakce, malé strany podporují velké v jedné volební aréně (typicky dolní komoře) a velké strany malé v jiné (typicky horní komoře)

Tab. 4.2. Strategické efekty alternativního hlasování v mezistranické dimenzi, taxonomie podle Sharman - Sayers - Miragliotta 2002.

Stranické blokové hlasování

- Využívá se v Singapuru a Libanonu, oba případy jsou klasifikačně sporné (Libanon je možné přiřadit i neomezenému hlasování, Singapur ke smíšenému systému).
- Systém se supervětšinovými výsledky, chybně se někdy uvádí, že podporuje zastoupení menšin (souvisí s volební legislativou Libanonu a Singapuru, vykazující řadu zvláštností a společný rys povinného zastoupení etnik při sestavování kandidátek).

Doplňkové hlasování (supplementary vote)

- Stojí mezi silným dvojkolovým systémem a alternativním hlasováním
- Podporuje silné a zároveň přijatelné kandidáty, poskytuje stranám pobídky k vyjednávání
- Je experimentem v reálných životních podmínkách, umožňuje testovat hypotézy „duvergerovské agendy“
- Perspektivní systém: Srí Lanka (prezident), starosta Londýna a lokální volby v UK, začíná se prosazovat na lokální úrovni v USA

Méně obvyklé techniky

- **Bordovo hlasování**- většinový systém pouze v jednomandátových obvodech (2 mandáty pro menšiny ve slovinském parlamentu)
- Ve vícemandátových obvodech (Nauru, Kiribati) se už řadí k semiproporčním technikám.
- Teoreticky rovněž podporuje umírněné kandidáty, umožňuje strategické hlasování.
- **Schvalování, odmítání**- používá se např. při volbě generálního tajemníka OSN
- Málo obvyklé techniky (Bucklinovo hlasování, Coombsovo hlasování, http://en.wikipedia.org/wiki/Majority-choice_approval) mají obvykle za cíl zvolení umírněných kandidátů, nevyužívají se prakticky.